

Biotehnički fakultet

20 GODINA STUDIJA POLJOPRIVREDE, 28. maj 2025. godine

Poštovani rektore Božoviću, predsjedniče UO profesore Radoviću, poštovani ministre Jokoviću, poštovani predstavnici Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, poštovani prorektori, dekani, prodekani, dragi studenti, alumnisti i prijatelji Biotehničkog fakulteta, dragi gosti, kolegice i kolege

Izuzetno mi je zadovoljstvo i čast da sam u prilici da vas danas, u ime zaposlenih na Biotehničkom fakultetu i u svoje ime, pozdravim i poželim dobrodošlicu na svečanost kojom obilježavamo **"20 godina studija poljoprivrede"** na Biotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, ali i u Crnoj Gori.

Prije dvije i po godine zajedno smo obilježili 85 godina institucionalnog postojanja, rada i razvoja našeg fakulteta. Sada, sa 88 godina postojanja, obilježavamo **naših prvih 20 godina visokog obrazovanja** u poljoprivredi.

Crna Gora je kroz svoju bogatu istoriju uglavnom bila ratnička zemlja, u vječitoj borbi za slobodu, ali i u borbi da u svojim kamenim morima, planinskim platoima i samo sporadično plodnim rječnim dolinama, proizvede nasušno potrebnu hranu, koje je često bivalo u nedovoljnim količinama. Za više hrane, između ostalog, trebalo je i više znanja.

Stoga se u daljoj prošlosti u svim obrazovnim programima koji su uspostavljeni u Crnoj Gori, počev od prvih bogoslovskih škola - pa nadalje, uvijek dio obrazovanja odnosio na poljoprivredu, tj. gajenje poljoprivrednih kultura i domaćih životinja. Za potrebe širenja znanja u poljoprivredi, posebno nakon Berlinskog kongresa, u Crnu Goru su na poziv Knjaza Nikole dolazili mnogi stručnjaci iz različitih oblasti poljoprivrede. Godine 1875., tačno prije 150 godina, osnovana je prva poljoprivredna škola u Crnoj Gori – Knjaževska crnogorska zemljodjelska škola u Danilogradu, za čijeg upravnika je postavljen dr Đorđe Radić, prvi doktor poljoprivrednih nauka na širim Balkanskim prostorima. Potom je krajem 19. vijeka osnovana druga Knjaževska zemljodjelska škola u Podgorici čiji je upravnik bio Filip Jergović.

Veoma je važno istaći da je Specijalna poljoprivredna škola u Baru sa svojim oglednim poljima, krajem 20-ih i početkom 30-ih godina prošlog vijeka, bila nastavna baza za praktičnu obuku svršenih inženjera poljoprivrede iz visokoobrazovnih ustanova tadašnje Kraljevine Jugoslavije. Vjerovatno je to bio motiv da se 1937. u Baru osnuje Državna ogledna stanica za južne kulture koja je bila začetak Poljoprivrednog instituta i današnjeg Biotehničkog fakulteta.

Ideje i planovi o osnivanju studija poljoprivrede u Crnoj Gori postojali su decenijama prije nego što su stvarno osnovane. Dugo je Crnoj Gori trebalo da se to zaista i realizuje.

Već u prvom petogodišnjem planu razvoja narodne privrede Narodne republike Crne Gore (1947-1951) predviđeno je bilo osnivanje Poljoprivrednog fakulteta (sl. list 14, 1947), ali se od toga odustalo i prešlo na formiranje zavoda koji su 1960. integrisani u Poljoprivredni institut. Poljoprivredni institut kao jedan od konstituenata Univerziteta, aktivno je sudjelovao u njegovom radu i razvoju, a

ideja o osnivanju studija poljoprivrede postojala je od osnivanja Univerziteta, što je pretočeno i u programski dokument "Racionalizacija Univerziteta" 1984. godine.

Biotehnički institut je početkom 1998. godine pokrenuo proceduru za otvaranje studija poljoprivrede, dobijene su sve saglasnosti na nivou Univerziteta, ali ne i na nivou Vlade Crne Gore.

Nakon integrisanja Univerziteta CG 2004., sagledavajući potrebu razvoja visokog obrazovanja, uz inicijativu tadašnjeg rektora, profesora Ljubiše Stankovića, početkom 2005. godine ušlo se u pripremu novog elaborata i akreditaciju studija poljoprivrede.

Sertifikat o početnoj akreditaciji dva akademska studijska programa: Biljna proizvodnja i Stočarstvo dobijen je 1. juna 2005. godine, a Odluka Vlade o osnivanju samostalnog studijskog programa "Poljoprivreda" donesena je 19. juna 2005. Iste godine upisana je i prva generacija studenata.

Već sljedeće godine akreditovana su i dva primijenjena studijska programa - Mediteransko voćarstvo u Baru i Kontinentalno voćarstvo u Bijelom Polju.

Kontinuitet ovih studijskih programa nastavljen je i na nivou postdiplomskih specijalističkih i magistarskih studija, s tim da se studijski program Biljna proizvodnja na ovom nivou razdvajao na tri usmjerenja: Voćarstvo i vinogradarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo i Zaštita bilja.

U sklopu reforme studija 2016/2017. godine, uz modifikacije koje su je pratile, otvorena su i dva interdisciplinarna master studijska programa (Agrobiznis i ruralni razvoj i Bezbjednost hrane), kao i doktorske studije.

U momentu osnivanja studija (2005. godine) Biotehnički fakultet je imao veoma dobre kadrovske i tehničke preduslove za realizaciju nastave. Imao je 27 doktora nauka sa naučnim zvanjima, oko 15 magistara, učionice, dobro opremljene laboratorije, ogledna imanja u Podgorici i Baru i dr. U realizaciji nastave učestvovali su, i učestvuju, predavači i sa drugih univerzitetskih jedinica, dio naših kolega iz penzije, a bili su angažovani i predavači sa visokoobrazovnih institucija van Crne Gore, naročito na studijskom programu Stočarstvo, odnosno Animalna proizvodnja.

Do danas je izvedeno 17 generacija studenata, 757 studenata završilo je osnovne akademske studije, a 362 osnovne primijenjene studije. Jednogodišnje ili dvogodišnje master studije završilo je 95 studenata, a odbranjene su i tri doktorske disertacije.

Naši studenti su stekli znanja i veštine koje su im omogućile da doprinesu razvoju poljoprivrede u Crnoj Gori i šire. Sa ponosom možemo reći da su mnogi od njih postali lideri u svojim oblastima, kreatori poljoprivredne politike, istraživači i stručnjaci koji oblikuju budućnost poljoprivrede i proizvodnje hrane.

Prema našim saznanjima samo u državnoj upravi i svim njenim tijelima koja su usmjerena na poljoprivredu zaposleno je blizu 100 naših svršenih studenata, u lokalnim upravama oko 50, u obrazovnim i naučnim ustanovama oko 30. Na desetine ili par stotina njih je u kompanijama kao što su: poljoprivredne apoteke, Plantaže, mesna industrija, mljekare i sirare, vinarije, rasadnici ili su pokrenuli sopstveni biznis u poljoprivredi. Neki od njih su svoju naučnu i akademsku karijeru nastavili i uspješno je grade u inostranstvu, a neki su se pronašli u drugom biznisu.

Sve ovo dokazuje koliko je opravdano bilo otvaranje studija poljoprivrede. Mogli bismo se zapitati odakle bi se crpili svi ovi resursi da nije bilo Biotehničkog fakulteta i studija poljoprivrede.

Za dvije decenije postojanja studija, naš fakultet je postao centar izvrsnosti u obrazovanju u oblasti poljoprivrede i proizvodnje hrane, a u naučno istraživačkom radu dokazani smo i prepoznati mnogo ranije. Pored formalnog visokog obrazovanja, naš fakultet realizuje i druge neformalne vidove obrazovanja, kroz povremene obuke poljoprivrednih proizvođača, edukacije zaposlenih u sektoru prometa sredstava za zaštitu bilja, kao i mnoge druge vidove transfera znanja.

Da bi odgovorili svim izazovima u kontinuitetu smo radili na unapređenju kapaciteta i resursa. Za 20 godina naša naučna i akademska zajednica pojačana je za 10 mladih saradnika, koji uspješno grade svoju akademsku karijeru. Može se reći dosta, ali i malo, posebno imajući u vidu dinamiku odlaska naših kolega u penziju.

Kontinuirano se radilo na poboljšanju uslova za izvođenje nastave i svakodnevni rad. U posljednjih 4 godine znatno su unaprijeđeni uslovi rada u našim Centrima u Baru i u Bijelom Polju, što je realizovano uz podršku Ministarstva poljoprivrede, Univerziteta i optine Bar i Bijelo Polje, ali i sopstvena ulaganja. Ovdje u Podgorici, Univerzitet je u posljednje tri godine uložio značajna sredstva za unapređenje uslova za rad studenata i osoblja, a u toku su ili su u pripremi investicije još tolikog obima. Kruna tih radova jeste rekonstrukcija i opremanje amfiteatra u kojem se nalazimo, koji je završen prije samo dva dana i danas je prvi put u upotrebi.

Veoma je važno napomenuti našu široku nastavnu bazu za stručnu praksu studenata koja je proširena uspostavljanjem saradnje sa brojnim kompanijama ali i individualnim poljoprivrednim proizvođačima.

U posljednje vrijeme, poljoprivreda se suočava sa brojnim izazovima, počev od klimatskih promjena, očuvanja resursa i proizvodnje dovoljnih količina za potrošače bezbjedne i kvalitetne hrane. Izazovi su i u visokom obrazovanju. Jedan od njih je potreba da se adekvatno odgovori na aktuelne izazove u poljoprivredi, a drugi je smanjeno interesovanje i broj upisanih studenata, što je trend ne samo kod nas, nego u regionu i mnogo šire. Živimo u eri ekspanzije virtuelnog svijeta, u eri modernističkog pristupa. Poljoprivreda nikad nije bila suviše atraktivna, ali je svijest o značaju poljoprivrede i proizvodnje hrane bila ranije na znatno višem nivou. Poljoprivreda možda nije atraktivna, ali je vječito aktuelna i nasušno potrebna, ako ne mislimo da djecu i unučad hranimo vještačkim mesom sa 3D printera.

Stoga, u daljem kreiranju i osmišljavanju studijskih programa NE SMIJE se izgubiti suština poljoprivrede zarad atraktivnosti i modernizma. MORAMO uvijek na umu imati šta to Crnoj Gori zaista treba, pa čak iako to nekad više košta.

Takođe, treba ukazati na potrebu otvaranja studija iz drugih sektora koji pripadaju grupi poljoprivrednih naika, a koji su od strateškog značaja za Crnu Goru, kao što je Šumarstvo.

Biotehnički fakultet će i u narednom periodu, koliko bude u mogućnosti, usklađivati svoj razvoj i prioritete sa potrebama struke i nauke, ali primarno u službi održivog razvoja poljoprivrede i šumarstva Crne Gore. Sinergijskim

djelovanjem akademske zajednice, donosioca odluka i poljoprivrednih proizvođača i prerađivača možemo puno toga postići.

Stoga, koristim ovu priliku, da se zahvalim svima što ste ovdje, što podržavate naš fakultet i što ste dio ove važne priče. Takođe, želim da se zahvalim svim kolegama, bivšim i sadašnjim profesorima, saradnicima i studentima koji su doprinijeli razvoju našeg fakulteta i afirmaciji studija poljoprivrede.

Srećni smo što svi zajedno dijelimo ovaj jubilej i radujemo se novim uspjesima koje ćemo samo zajedno ostvariti.

Hvala vam i živjeli!

Prof. dr Božidarka Marković